

θίσον δὲν κέκτηται ἡ ἐκκλησία ἐκεῖνη κανὲν εἶδος ἀκινήτου κτήματος, ἐκτὸς μόνον μικρᾶς οἰκίας ἣτις δὲν δύναται νὰ χρησιμεύσῃ οὔτε πρὸς κατοικίαν αὐτοῦ. Μοὶ συνέστησεν ἐπανευλιχημένως νὰ παρακαλέσω τὸ ἱερὸν Συνέδριον διὰ τὴν αὐξήσιν τοῦ ῥηθέντος χορηγήματος τῷ ὑπεσχέθην νὰ πράξω τοῦτο ἐὰν μετὰ περισσοτέρου ζήλου ἢ κατὰ τὸ παρελθὼν ἐξακολουθήσῃ ὑπηρετῶν τὴν ἐκκλησίαν ταύτην, διότι ἐπληροφόρηθην παρὰ τῶν καθολικῶν ἐκεῖνων ὅτι ἄλλην πνευματικὴν ὠφέλειαν δὲν παρέχει αὐτοῖς ἐκτὸς μόνον τὴν ἀπλὴν τέλεισιν τῆς λειτουργίας μὴ φροντιζῶν, ἂν καὶ εἶνε ἱκανὸς καὶ κατάλληλος, νὰ διδάσκῃ γράμματα καὶ χριστιανικὴν κατήχησιν εἰς τὰ τέκνα, οὔτε νὰ νοουετῇ καὶ καθοδηγῇ τὰς ψυχὰς ἐκεῖνας διὰ τοῦ θεοῦ λόγου. Ἐπὶ τούτοις τῷ ἔδωσα διαταγὰς καὶ νοουεῖσας ἰδιαιτέρας.

Ἄλλ' ἐπειδὴ ἡ ρηθεῖσα ἐκκλησία εἶνε ἐτοιμόρροπος, ἐνόμισα πρέπον νὰ ἐξουσιοδοτήσω ὡς ἐπιτρόπους αὐτῆς δύο ἐγκρίτους λαϊκοὺς διὰ τῆς συνδρομῆς καὶ προβλέψεως τῶν ὁποίων θὰ διατηρηθῇ εἰς ὅσον οἶόν τε καλλιτέραν κατάστασιν. Ἱερὰ ἄμφια δὲν ὑπάρχουσιν ἄλλα ἐκτὸς ἐκεῖνων τὰ ὅποια κατεσκευάσθησαν καὶ ἐδόθησαν ὑπὸ τοῦ ἱδρυτοῦ».

«Ὁ κώδων ἀφηρέθη. Καὶ ἐπειδὴ δὲν ὑπάρχει reviale καὶ Σφαῖρα¹ δὲν συνειθίζουσι νὰ κάμωσι τὴν λιτανεῖαν τῆς ἁγίας Δωρεᾶς. Ἰκετεύουσι δ' οἱ καθολικοὶ ἐκεῖνοι τὰς Ὑπετέρας Ἐξουχότητας, ἵνα εὐδοκήσωσι καὶ προβλέψωσι τὴν ἐκκλησίαν ταύτην ἥτις ἐπίσης στερεῖται Βαπτιστηρίου καὶ χρωρται κατὰ τὴν βάπτισιν τῷ ἀπλῷ ἡγιασμένῳ ὕδατι ἐντὸς κόγχης φορητῆς. Συνέστισα ἐνθέριμως τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ Ῥωμαϊκοῦ τυπικοῦ ἰδίως κατὰ τὴν τέλεισιν τοῦ ἁγίου Βαπτισματος. Μοὶ παρουσιάσθη ἐν βιβλιῶριον γάμων καὶ βαπτίσεων ἀρχομένων ἀπὸ τοῦ ἔτους 1673 καὶ καταφθάνον μέχρι τοῦ τρέχοντος».

Τοιαύτη, οἷα περιγράφεται ἐν τῇ ἐκθέσει ἣτο ἡ κατάστασις τῆς ἐν τῇ πόλει Κύθου δυτικῆς ἐκκλησίας καὶ τῶν ἐν τῇ νήσῳ λατίνων ἐν ἔτει 1700. Οὕτω μετὰ παροδὸν ὀλίγου χρόνου οἱ μὲν ἐγχώριοι λατῖνοι, εὐάριθμοι ὄντες, ἐξελληνίσθησαν βαθμηδὸν κατὰ πάντα, οἱ δὲ λοιποὶ, ὄντες πειραταί, καὶ νυμφευθέντες Ἑλληνίδας, δὲν ἠδυνήθησαν νὰ πολλαπλασιασθῶσιν ἐν τῷ καθολικῷ δόγματι. Συνέβη αὐτοῖς ὅτι τοῖς ἐν Κιμῶλι περὶ ὧν ἡ ἐν τῷ ἰδίῳ χειρογράφῳ ἔκθεσις περὶ τῆς δυτικῆς ἐκκλησίας τῆς νήσου ταύτης ἀναφέρει ὅτι «τινὲς ἐξ αὐτῶν, ὄντες πειραταί, δὲν δύναται νὰ διαμείνωσιν ἐπὶ μακρὸν ἐκεῖ διότι ὁ τόπος ὑπόκειται εἰς τοὺς Τούρκους» τὰ δὲ τέκνα τῶν ἀκολουθοῦσι τὸ θρησκείμα τῆς Ἑλληνίδος μητρὸς τῶν αὐτῆ δὲ εἶνε ἡ αἰτία δι' ἣν ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον δὲν δύναται ν' αὐξήσῃ ἐκεῖ τὸ καθολικὸν δόγμα». Ἄλλ' ἐν μὲν τῇ Κιμῶλι διετηρήθησαν ἐπὶ πλείονα χρόνον οἱ λατῖνοι ὡς θὰ ἴδωμεν ἄλλοτε ἐν δὲ τῇ Κύθῳ κατὰ τὰ μέσα τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, οὐ μόνον οὐδεὶς καθολικὸς ὑπῆρχε, διὰ τοὺς ἀνωτέρω ἐκτεθέντας λόγους, ἀλλὰ καὶ τὸ ναϊδίον αὐτῶν ἐρειπώθη. Τοῦτο μακθάνομεν ἐκ τοῦ ἐπομένου ἀποσπάσματος ἐξ ἀνεκδότου ἐπιστολῆς (τὴν 29 Μαρτίου 1752 ἔ. π.), τοῦ

ἐν Κέῳ δυτικοῦ ἱερέως Λεονάρδου Rossi πρὸς τὸν ἐν Νάξῳ Λατῖνον Ἀρχιεπίσκοπον Πέτρον Ντε-Στέφανι: «Nell' isola di Thermi non vè s'attuovna verun cattolico e la chiesa è rovinata, almeno ci vuole una cinquantina di scudi per metterla in ordine». Τὰ αὐτὰ ἐπαναλαμβάνει τὴν 27 Ὀκτωβρίου 1755 καὶ ὁ ἀνωτέρω λατῖνος ἀρχιεπίσκοπος ἐν τινι σωζωμένῳ σχεδίῳ ἐκθέσεώς του πρὸς τὸ ἐν Ῥώμῃ ἱερὸν Συνέδριον, προστιθέμενος ὅτι ἱερὰ τινα σκευὴ τῆς ἐκκλησίας ταύτης εὐρίσκονται κατατεθειμένα πρὸς διαφύλαξιν παρὰ τῷ τότε ἐν Κύθῳ προξένῳ τῆς Γαλλίας. Στεφάνῳ Ντελλα-Γραμματικά. Τὰ σκευὴ δὲ ταῦτα, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ῥηθέντος προξένου, ἤρνεϊτο, ἄγνωστον διὰ τίνα λόγον, ὁ ἀνεψιὸς αὐτοῦ Τζώρτζης Ντελλα-Γραμματικάς, ὅστις ἤτο τοῦ ἀνατολικοῦ δόγματος, νὰ παραδώσῃ τοῖς ἀρμοδίοις. Τοῦτο ἐξάγεται ἐξ ἐτέρας ἐπιστολῆς (30 Ἀπριλίου 1767) τοῦ ἀνωτέρω ἐν Κέῳ δυτικοῦ ἱερέως, ὅστις ἐν ταύτῳ λέγει ὅτι καὶ ὁ ἀποκτηθεὶς, πρὸ χρόνων, νέος κώδων τῆς ἐν Κύθῳ ἐρειπωθείσης δυτικῆς ἐκκλησίας, ἐτέθη ἐν τινι ἀνατολικῇ τῆς αὐτῆς νήσου, ἣτο ἐν τῇ ἐνοριακῇ τοῦ ῥηθέντος Τζώρτζη Ντελλα-Γραμματικά. Ἐκ τούτου δύναται τις νὰ συμπεράνῃ ὅτι ἐξ ὅλων τῶν ὑπὸ τοῦ κ. Βάλληνδα ἐκφερομένων ἐν ἄλλῃ αὐτοῦ μελέτῃ εἰκαστῶν, περὶ τοῦ πῶς ἦδη ἀνάκειται ἐν τῷ ἐν Κύθῳ ἀνατολικῷ τοῦ ἁγίου Νικολάου ναῶ εἰκὼν κάτωθι τῆς ὁποίας εἰκονίζεται, ἄτε καταβαλὼν τὴν πρὸς ἱστορίαν αὐτῆς δαπάνην τῷ 1695 ὁ λατῖνος ἐπὶ Τουρνεφορτίου πρόξενος τῆς Γαλλίας Γιαννάκης Ντελλα-Γραμματικάς, ἡ πιθανωτέρα εἶνε ὅτι «ἡ εἰκὼν αὕτη ἀνήκουσα εἰς λατινικὴν ἐκκλησίαν τῆς Κύθου μετηνέχθη εἰς τὴν Ἑλληνικὴν τοῦ ἁγίου Νικολάου μετὰ τὴν τῶν λατίνων ἐξάλειψιν». (Κυθνιακά μελετήματα, Οἱ Κοζαδίνοι. Ἐν τῷ ἡμερολογίῳ τοῦ 1888 ὑπὲρ τοῦ ἐν Ἐρμουπόλει Γυμνασίου, σ. 156—157).

Ἐν Νάξῳ.

MIX. IAK. ΜΑΡΚΟΠΟΛΙΣ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ἀλεξάνδρον Ρ. Ραγκαβῆ, Ἄπομνημονεύματα. Τόμ. Δεύτερος. Ἐν Ἀθήναις. Ἐκδότης Γεώργιος Κασδῶνης 1895. Σελ. 416.

Ἐπὶ τοῦ φιλοκάλου ἐκδότου κ. Γ. Κασδῶνη ἐξεδόθη πρό τινας ὁ Β' τόμος τῶν Ἀπομνημονευμάτων τοῦ Ἀλεξ. Ραγκαβῆ, πέρυσιν ἐκδοθέντος τοῦ Α' τόμου, περὶ οὗ ἡ Εἰκονογραφήμενη Ἔστια ἔγραψεν ἱκανὰ ἐν φυλλαδ. 13 σελ. 205, 1894. Ὁ Β' τόμος ἀρχεται ἐκ τῆς μεταθέσεως τῆς πρωτοουσίης τῆς Ἑλλάδος ἐκ Ναυπλίου εἰς Ἀθήνας τῷ 1834 καὶ περατοῦται τῷ 1856. Ἐκτεθεὶ δὲ ὁ συγγραφεὺς μετὰ τῆς συνήθους αὐτῷ χάριτος καὶ καλλιπειρίας τὴν μετοικεσίαν αὐτοῦ ἐκ Ναυπλίου εἰς Ἀθήνας, ὧν ἀναγράφει σύντομον περιγραφὴν τῆς καταστάσεως, ἐν ἣ τότε εὐρίσκοντο. Ἐξιστορεῖ εἶτα διάφορα συμβάντα τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ ὧν οἷα καὶ τὰ τοῦ γάμου του, τῶν εἰς Εὐρώπην καὶ ἐν Ἑλλάδι ταξειδιῶν του, τοῦ διορισμοῦ του ὡς καθηγητοῦ τῆς ἀρχαιολογίας ἐν τῷ Ἐθν. Πανεπιστημίῳ, τὰ τῆς Γ' Σεπτεμβρίου, τὰ τῆς ὑποθέσεως τοῦ Πασιφίου, τὰ τῆς κατοχῆς, τὰ τοῦ διορισμοῦ του τὸ πρῶτον ὡς ὑπουργοῦ

τῶν ἐξωτερικῶν κτλ. Ἀξιοσημείωτα εἶνε τὰ ἀναφερόμενα περὶ τῆς ἀρχῆς τῆς ἱδρύσεως τῆς Ἀρχαιολ. Ἐταιρίας, τοῦ Βρεφοκομείου, Ἀκαδημίας, Μουσείου, ἀποτελοῦντα τὴν ἱστορίαν τῆς ἀρχῆς τῶν ἱδρυμάτων τούτων εἰς τὴν σύστασιν τῶν ὁποίων ὁ φιλόπατρις οὗτος ἀνὴρ εἶπερ καὶ ἄλλος τις συνετέλεσεν.

Ἡ ἐν γένει ἐξιστορήσις τῶν ἐνδιαλαμβανόμενων γεγονότων κοινωνικῶν καὶ πολιτικῶν καὶ αἰ περιγραφαὶ τῶν τύπων τῶν Ἑλληνικῶν εἶνε ἐπιχαρίτως γεγραμμένη, καὶ εὐπαρακολούθητος ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους.

M.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ ΑΝΑΛΕΚΤΑ

Προφύλαξις ἀχυρίνων στεγῶν κατὰ τοῦ πυρός.

Ἡ διαπότισις τῶν ἀχυρίνων στεγῶν καὶ ψαθῶν πρὸς προφύλαξιν ἀπὸ τοῦ πυρός γίνεται ὡς ἑξῆς: Σβύνομεν πρόσφατον ἄσβεστον εἰς ὕδωρ ὅπως κάμνουσιν οἱ κτίσται, τὸ δὲ παραγόμενον παχύρρευστον μίγμα ὁπερ καλεῖται ἀσβεστίνον γάλα μίγνυται μετὰ μίγματος κινεοῦ πλινθοπηλοῦ (40 μερῶν) καὶ ὕδατος (100 μερῶν). Διὰ τοῦ διπλοῦ τοῦτου μίγματος, ἐτοιμαζομένου ἐξ ἴσων μερῶν περὶπου ἀμφοτέρων τῶν γυλῶν, ἐπικαλύπτωμεν τὴ βοήθεια ψηκτρῶν ἢ σαρώθρων, τὴν ἀχυροστέγην καὶ εἰμεθα ἀσφαλισμένοι κατὰ παντὸς ἐξῴθην πυρός.

P*

Φιλολογικά, Καλλιτεχνικά, Ἐπιστημονικά, Εἰδησεις.

Τὴν π. Παρασκευῆν, 7 Ἀπριλίου, ἐτελέσθησαν ἐν Ἐρνεσίου Κουρτίου. Ἐκ Πατρῶν, Πύργου καὶ τῶν περὶ τὴν δὴμον συνέορυσαν χιλιάδες λαοῦ, ὑπὲρ τοὺς ἑκατὸν δὲ ἦσαν οἱ ἐπὶ τούτῳ προσελθόντες ξένοι μετὰ τῶν μελῶν καὶ τῶν ἀντιπροσώπων τῶν διαφόρων παρ' ἡμῖν φιλολογικῶν καὶ ἐπιστημονικῶν σωματείων, τῶν ξένων ἀρχαιολογικῶν Σχολῶν κτλ. Πρῶτος ὠμίλησε γερμανιστὴ ὁ κ. Δαίρπελδ, διευθυντῆς τῆς Γερμανικῆς Ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς, ἀποκαλύψας τὴν προτομὴν τοῦ κλεινοῦ αὐτοῦ συμπατριώτου ἐν μέσῳ χειροκροτημάτων καὶ ζητωκραυγῶν. Μετ' αὐτὸν ὠμίλησεν ὁ κ. Π. Καββαδίας, γενικός ἐφορος τῶν Ἀρχαιοτήτων. Ἰδοὺ σύντομος περιλήψις τοῦ λόγου του:

«Ἐκτακτον καὶ μοναδικὴν ἐν Ἑλλάδι τιμὴν ἀπένευμεν ἡ Κυβέρνησις εἰς τὸν Κούρτιον, ἐγκρίνασα νὰ στηθῇ ἡ προτομὴ αὐτοῦ ἐν τῷ Ὀλυμπιακῷ μουσεῖῳ, προσήκουσαν ὅμως δι' ὅσα ὁ Κούρτιος κατώρθωσεν ὑπὲρ τῆς Ὀλυμπίας, μεταδελθθεῖσας εἰς προσκυνητήριον παντὸς φίλου τῆς ἀρχαιοτήτος καὶ τῆς τέχνης. Τὰς ἀνασκαφὰς τῆς Ὀλυμπίας ὠνεیرهθησαν ὁ Μονφακῶν καὶ ὁ Βίγκελμαν, κατώρθωσεν ὅμως νὰ ἐτελέσθῃ ὁ Κούρτιος, ὅστις πρόβλημα τοῦ βίου του ἔθετο τὸ ἔργον τοῦτο καὶ κάλλιστα ἐδυνήθη νὰ ἐπωφεληθῇ πρὸς τοῦτο τὰς μετὰ τοῦ βασιλικοῦ οἴκου τῆς Πρωσίας σχέσεις του, ὡς διδάσκαλος καὶ σύμβουλος τοῦ Φρειδερίκου. Ὅταν ἡ Γερμανία ἐκραταιώθη ἐνωθεῖσα, ἐγένετο δυνατὴ ἡ ἐκτέλεσις τοῦ σχεδίου τοῦ Κουρτίου, ὅπερ ἦτο πλεόν καὶ σῆδινον τοῦ Φρειδερίκου. Τοσοῦτον δ' ἐπιτυχεῖς ἦσαν αἱ Ὀλυμπιακαὶ ἀνασκαφαὶ καὶ μετὰ τοσαύτης τελειότητος διεξήγαγεν αὐτὰς ὁ Κούρτιος, ὡστε ἀπέτελεσαν αὐτὰ νέαν ἐποχὴν ἀρχαιολογικῆς δράσεως ἐν Ἑλλάδι. Ἐκτοτε ἀνεσκάφησαν ἡ Δήλος, ἡ Ἐπίδαυρος, ἡ Ἀκρόπολις, ἡ Ἐλευσίς καὶ τόσοι ἄλλοι ἐπίσημοι ἀρχαιολογικοὶ

¹ Τὸ ἐκ χρυσοῦ συνήθως καὶ μετ' ἀκτίνων ἱερὸν σκεῦος ἐν ᾧ τίθεται τὸ Κυριακὸν σῶμα κατὰ τὴν λιτανεῖαν τῆς ἁγίας Δωρεᾶς καὶ ἄλλας τελετὰς τῆς δυτικῆς ἐκκλησίας.